

TITLUL II

INFRAȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI

CAPITOL INTRODUCATIV

Secțiunea 1

Sistematizarea incriminărilor

Așa cum s-a precizat și în expunerea de motive, în proiect normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului au fost sistematizate în patru capitole, „ținând seama de situațiile de fapt în care se pot găsi bunurile ca entități patrimoniale, cât și de caracterul sau natura acțiunilor ilicite prin care pot fi modificate aceste situații de fapt. De altfel, această sistematizare nu reprezintă o premieră pentru legislația penală română, ci o revenire la tradiție: Codul penal de la 1864 sistematiza crimele și delictele contra proprietății pe 9 secțiuni; Codul penal de la 1936 prevedea crimele și delictele contra patrimoniului în Titlul XIV care cuprindea 4 capitole.

Patrimoniul ca valoare socială este ocrotit prin normele de incriminare cuprinse în Titlul II din proiect, deopotrivă, indiferent de titular.

Așa cum s-a arătat deja în considerațiile generale, pedepsele prevăzute în normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului, în proiect, sunt mult mai reduse decât în Codul penal în vigoare, reducere ce a avut în vedere:

- a) pedepsele aplicate în concret de instanțe pentru această categorie de infracțiuni;
- b) necesitatea corelării cu dispozițiile din partea generală referitoare la mecanismele de funcționare a pluralității de infracțiuni dar și la limitele de pedeapsă prevăzute pentru aplicarea modalităților alternative de individualizare a executării sancțiunilor;
- c) necesitatea reflectării în limitele legale de pedeapsă a ierarhiei firești a valorilor sociale care fac obiect de ocrotire penală;
- d) necesitatea revenirii la tradiția Codurilor penale anterioare (Codul penal de la 1864, cel din 1936 și Codul penal în vigoare în forma avută la adoptarea sa în 1968)¹.

Precizăm însă că față de modul de redactare, în structura acestui titlu au intervenit modificări, ultima fiind aceea a introducerii unui nou capitol, respectiv *Capitolul VI* cu denumirea marginală *Infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave*².

Spre deosebire de Codul penal din 1969 unde infracțiunile contra patrimoniului erau prevăzute în Titlul III cu aceeași denumire marginală, într-o ordine aleasă de legiuitor, fără a fi structurate pe capitole, în noul Cod penal aceste infracțiuni sunt sistematizate în mai multe capitole „ținând seama atât de situațiile de fapt în care se pot găsi bunurile ca entități

¹ Valerian Cioclei, *Codul penal (Legea nr. 286/2009), Expunere de motive*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 44.

² Capitolul VI cu denumirea marginală *Infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave* și implicit art. 256¹ a fost introdus prin art. I pct. 11 din O.U.G. nr. 18/2016, publicată în M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016.

patrimoniale, cât și de caracterul sau natura acțiunilor ilicite prin care pot fi modificate aceste situații de fapt. În doctrina penală se consideră că infracțiunile contra patrimoniului se clasifică, ținând cont de specificul activității materiale, în infracțiuni contra patrimoniului bazate pe sustragere (furt, tâlhărie, piraterie), infracțiuni contra patrimoniului bazate pe fraudă (abuz de încredere, înșelăciune) și infracțiuni contra patrimoniului bazate pe samavolnicie (distrugere, degradare, tulburare de posesie)³.

Potrivit doctrinei recente, „Titlul al II-lea din noul Cod penal este împărțit în cinci capitole, două referitoare la infracțiuni contra patrimoniului bazate pe sustragere (furtul, respectiv tâlhăria și pirateria), două referitoare la infracțiuni contra patrimoniului bazate pe fraudă (separate în funcție de modalitatea de comitere a fraudei, respectiv prin sisteme electronice sau mijloace de plată electronice sau prin metode tradiționale), iar ultimul capitol se referă la infracțiuni contra patrimoniului bazate pe samavolnicie. De altfel, această sistematizare nu reprezintă o premieră pentru legislația penală română, ci o revenire la tradiție: Codul penal din 1864 sistematiza crimele și delictele proprietății pe nouă secțiuni; Codul penal din 1936 prevedea crimele și delictele contra patrimoniului în Titlul XIV, care cuprindea patru capitole”⁴.

La momentul actual, având în vedere și ultimele modificări și completări, acest titlu este structurat pe șase capitole, după cum urmează:

– Capitolul I cu denumirea marginală „*Furtul*”, în care sunt prevăzute trei infracțiuni, respectiv: furtul (art. 228), furtul calificat (art. 229) și furtul în scop de folosință (art. 230), la care se adaugă unele dispoziții privind plângerea prealabilă și împăcarea (231), precum și sancționarea tentativei (art. 232);

– Capitolul II cu denumirea marginală „*Tâlhăria și pirateria*”, include patru infracțiuni și unele dispoziții care privesc sancționarea tentativei, după cum urmează: tâlhăria (art. 233), tâlhăria calificată (art. 234), pirateria (art. 235), tâlhăria și pirateria urmată de moartea victimei (art. 236) și sancționarea tentativei (art. 237);

– Capitolul III denumit marginal „*Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii*”, include un număr de zece infracțiuni și sancționarea tentativei, după cum urmează: abuzul de încredere (art. 238), abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239), bancruta simplă (art. 240), bancruta frauduloasă (art. 241), gestiunea frauduloasă (art. 242), însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (243), înșelăciunea (art. 244), înșelăciunea privind asigurările (art. 245), deturnarea licitațiilor publice

³ Vasile Dobrinou în, Vasile Dobrinou (coordonator), Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinou, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal, comentat, Partea specială*, ed. a III-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 219, *apud* Ilie Pascu, Mirela Gorunescu, *Drept penal, Partea specială*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 88.

⁴ Vasile Dobrinou în, Vasile Dobrinou (coordonator), Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinou, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *op. cit.*, p. 219; autorul arată că: soluția clasificării infracțiunilor contra patrimoniului în mai multe categorii este promovată și în codurile penale ale unor țări membre ale Uniunii Europene adoptate mai recent, cum este cazul Codului penal francez (Cartea a III-a – Crime și delictes contra bunurilor – cuprinde două titluri, fiecare structurate pe patru capitole) sau al Codului penal spaniol (Titlul XIII – Infracțiuni contra patrimoniului și ordinii socio-economice – cuprinde nu mai puțin de 14 capitole), dar și al codurilor mai vechi (spre exemplu, Codul penal italian, Codul penal german etc.).

(art. 246), exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247) și sancționarea tentativei (art. 248);

– Capitolul IV cu denumirea marginală „*Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice*”, cuprinde două infracțiuni și unele dispoziții privind sancționarea tentativei, în art. 249 (frauda informatică), art. 250 (acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos) și art. 252 (sancționarea tentativei);

– Capitolul V denumit marginal „*Distrușterea și tulburarea în posesie*” cuprinde infracțiunile de: distrugere (art. 253), distrugere calificată (art. 254), distrugere din culpă (art. 255) și tulburarea de posesie (art. 256);

– Capitolul VI cu denumirea marginală „*Infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave*”, include art. 256¹ cu denumirea marginală „*Faptele care au produs consecințe deosebit de grave*”.

Secțiunea a 2-a

Noul Cod penal în raport cu legea anterioară

Modul de reglementare a infracțiunilor care fac parte din acest titlu, prezintă unele elemente de asemănare, precum și altele de diferențiere în raport cu reglementarea din Codul penal din 1969.

Dacă ne raportăm la redactarea inițială a Codului penal din 1969⁵, constatăm că infracțiunile contra patrimoniului sunt prevăzute în două titluri distincte, respectiv: infracțiuni contra avutului personal și particular în Titlul III, și infracțiuni contra avutului obștesc în Titlul IV.

În structura titlului III sunt cuprinse următoarele infracțiuni: furtul (art. 208), furtul calificat (art. 209), tâlhăria (art. 211), pirateria (art. 212), abuzul de încredere (art. 213), gestiunea frauduloasă (art. 214), înșelăciunea (art. 215), însușirea bunului găsit (art. 216), distrugerea (art. 217), distrugerea calificată (art. 218), distrugerea din culpă (art. 219), tulburarea de posesie (art. 220) și tănuirea (art. 221); în cadrul acestui titlu mai erau prevăzute unele dispoziții privind pedepsirea unor furturi la plângerea prealabilă (art. 210) și sancționarea tentativei (art. 222).

În titlul IV erau incluse următoarele infracțiuni: delapidarea (art. 223), furtul în paguba avutului obștesc (art. 224), tâlhăria în paguba avutului obștesc (art. 225), pirateria în paguba avutului obștesc (art. 226), abuzul de încredere în paguba avutului obștesc (art. 227), gestiunea frauduloasă în paguba avutului obștesc (art. 228), înșelăciunea în paguba avutului obștesc (art. 229), însușirea în paguba avutului obștesc a bunului găsit (art. 230), distrugerea în paguba avutului obștesc (art. 231), distrugerea din culpă în paguba avutului obștesc (art. 232), tulburarea de posesie în paguba avutului obștesc (art. 233), tănuirea în paguba avutului obștesc (art. 234); de asemenea, într-un articol distinct era prevăzută sancționarea tentativei pentru unele infracțiuni din această grupă (art. 235).

⁵ În redactarea inițială, modificată și completată prin Legea nr. 6/1973, publicată în Buletinul Oficial nr. 49 din 6 aprilie 1973.

Studiul structurii celor două titluri din Codul penal din 1969, conduce în primul rând la concluzia că infracțiunile sunt împărțite în două grupe distincte, respectiv cele comise contra avutului obștesc și cele contra avutului personal sau particular.

În același timp, este de remarcat faptul că infracțiunile contra avutului obștesc sunt prevăzute cu pedepse mai mari decât cele contra avutului personal sau particular, ceea ce evidențiază politica penală a statului de la momentul istoric respectiv, când prioritară era apărarea avutului obștesc și nu apărarea proprietății private.

Pe de altă parte, observăm că toate infracțiunile cuprinse în Titlul III din Codul penal din 1969 (grupa de infracțiuni contra avutului personal sau particular) sunt prevăzute și în Codul penal în vigoare.

După schimbarea regimului politic produsă în luna decembrie 1989, Titlul IV (Infracțiunile contra avutului obștesc – art. 223-235) a fost abrogat, iar în structura titlului III (Infracțiunile contra patrimoniului – art. 208-222) și în mod deosebit în conținutul infracțiunilor s-au operat numeroase modificări.

Aceste modificări și completări au vizat introducerea în conținutul constitutiv al unor infracțiuni a unor noi acțiuni sau inacțiuni prin care se realizează elementul material al laturii obiective, precum și în mărirea (uneori exagerată) a limitelor minime și maxime ale unor sancțiuni.

Alt element de diferențiere între cele două reglementări constă în faptul că în actualul Cod penal infracțiunile contra patrimoniului sunt grupate în titlul II, în timp ce în Codul penal din 1969 acestea sunt grupate în titlul III.

Un alt element de diferențiere privește structura titlului, în legea nouă apărând șase capitole, spre deosebire de legea anterioară unde infracțiunile nu erau grupate în capitole.

De asemenea, în legea nouă au fost introduse noi infracțiuni, respectiv: furtul în scop de folosință, tâlhăria calificată, tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, bancruta simplă, bancruta frauduloasă, înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice, exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile, fraudă informatică, efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos, acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos.

În același timp, în cuprinsul acestui titlu, în legea nouă nu mai apar reglementate infracțiunile de delapidare și tănuire.

Alt element de noutate privește introducerea posibilității împăcării părților în cazul infracțiunii de furt și unele modalități ale infracțiunii de furt calificat, dispoziții inexistente în legea anterioară.

Un ultim element de diferențiere pe care-l semnalăm vizează limitele de pedeapsă care sunt mai reduse în legea nouă.

Secțiunea a 3-a ***Unele trăsături comune***

Infracțiunile contra patrimoniului prezintă și unele trăsături comune pe care o să le examinăm succint în această secțiune.

A. Obiectul juridic

Obiectul juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului constă în relațiile sociale a căror formare și evoluție sunt asigurate prin apărarea patrimoniului. Nu prezintă nicio relevanță juridică dacă este avut în vedere patrimoniul unei persoane fizice sau juridice sau dacă bunurile sunt în proprietatea publică ori privată.

În doctrina recentă s-a subliniat că „Sub denumirea de globală de „Infracțiuni contra patrimoniului”, sunt cuprinse acele fapte care aduc atingere oricăror bunuri susceptibile de a fi ocrotite prin incriminarea faptelor contra patrimoniului, adică atât bunurile proprietate privată, cât și bunurile proprietate publică. Aceste forme fundamentale de proprietate, care fac obiectul ocrotirii penale, sunt consacrate chiar prin normele constituționale (art. 136 alin. (1) din Constituție), ceea ce înseamnă că, în societatea noastră, nu sunt de conceput alte forme de proprietate decât cele enumerate de Constituție”⁶.

Potrivit doctrinei, „În afara obiectului juridic generic, fiecare incriminare dintre cele cuprinse în Titlul II al noului Cod penal, Partea specială, are și un obiect juridic special, care constă în relațiile sociale specifice care se nasc și se dezvoltă în legătură cu valoarea socială ocrotită prin fiecare din aceste incriminări”⁷.

B. Obiectul material

Obiectul material reprezintă bunul asupra căruia se exercită activitatea, acțiunea sau inacțiunea incriminată.

În raport cu împrejurările concrete ale comiterii faptei, obiectul material poate reprezenta un bun care aparține unei persoane fizice sau juridice ori poate reprezenta un bun ce aparține patrimoniului public.

Așadar, „Obiectul material al infracțiunilor contra patrimoniului îl constituie un bun mobil (în cazul infracțiunii de furt, abuz de încredere, tâlhărie, piraterie, înșelăciune, însușirea bunului găsit) sau atât un bun mobil, cât și imobil (în cazul infracțiunii de distrugere, gestiune frauduloasă, înșelăciune, înșelăciune privind asigurările) sau numai un bun imobil (în cazul infracțiunii de tulburare de posesie). Bunurile care constituie obiectul material pot să se afle în mâna altei persoane în momentul săvârșirii faptei (în cazul infracțiunii de furt, tâlhărie, piraterie, înșelăciune, tulburare de posesie), dar ele pot să se afle chiar asupra făptuitorului (în cazul abuzului de încredere, gestiune frauduloasă, însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, distrugere), încredințate, sub orice titlu, de către persoana vătămată (în cazul abuzului de încredere sau distrugere) ori încredințate spre administrare sau conservare (în cazul infracțiunii de gestiune frauduloasă) sau ajuns din eroare în mâna făptuitorului (în cazul infracțiunii de însușire a bunului găsit)”⁸.

În cazul unor infracțiuni complexe (spre exemplu, tâlhăria), va exista și un obiect material al acțiunii adiacente (spre exemplu corpul persoanei).

⁶ Ilie Pascu în George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iulia Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiu, *Explicațiile Noului Cod Penal, vol. III, Articolele 188-256*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 280.

⁷ *Ibidem*, p. 281.

⁸ *Ibidem*, pp. 281 și 282.

Pentru alte infrapecțiuni, o anumită calitate a obiectului material constituie o cerință esențială fără îndeplinirea căreia infrapecțiunea nu este posibilă (exemplu, distrugerea unor bunuri ce fac parte din patrimoniul cultural național etc.).

C. Subiecții infrapecțiunii

Subiectul activ în cazul infrapecțiunilor ce fac parte din acest grup poate fi, de cele mai multe ori, orice persoană fizică sau juridică ce îndeplinește condițiile generale cerute de lege.

În cazul infrapecțiunii de gestiune frauduloasă subiectul activ trebuie să fie o persoană căreia i s-a încredințat administrarea sau conservarea bunurilor unei alte persoane fizice sau juridice, iar în cazul infrapecțiunii de abuz de încredere, subiectul activ nu poate fi decât persoana care are o poziție specială în raport cu victima, în baza căreia, deține acel bun încredințat de către victimă.

De asemenea, în cazul infrapecțiunii prevăzute în art. 231 alin. (1) C. pen., subiectul activ, pentru a beneficia de regimul derogator, trebuie să aibă calitatea specială cerută de norma de incriminare, respectiv: membru de familie, minor care comite furtul în paguba tutorelui ori să locuiască împreună cu persoana vătămată sau să fie găzduit de aceasta.

O calitate specială trebuie să aibă și subiectul activ în cazul infrapecțiunii de piraterie, respectiv, calitatea de membru al echipajului sau pasager al navei aflate în marea liberă.

Infrapecțiunile care fac parte din acest grup pot fi comise în oricare dintre formele participației penale.

Subiect pasiv al infrapecțiunilor ce fac parte din acest grup pot fi, atât persoanele fizice sau juridice, cât și statul (numai în cazul bunurilor care aparțin proprietății publice).

În cazul infrapecțiunilor *de* „tălhărie și piraterie, pe lângă persoana al cărei patrimoniu a fost lezat prin violență și care este subiect pasiv principal, poate exista și un subiect pasiv secundar, anume persoana umană care, fără a fi direct lezată în patrimoniul său, suferă violențele exercitate de făptuitor (de exemplu: persoana care se opune ca făptuitorul să fugă cu bunul sustras și care este supusă unor violențe din partea acestuia). La infrapecțiunile de distrugere putem distinge, de asemenea, atât un subiect pasiv principal, în persoana celui căruia îi aparține bunul, cât și un subiect pasiv secundar, care poate fi cel care are asupra bunului distrus anumite drepturi care nu pot fi realizate (creditorul gajist, creditorul ipotecar, uzufructuarul)”⁹.

În cazul infrapecțiunii prevăzute în art. 247 (exploatarea patrimonială unei persoane vulnerabile), este necesar ca subiectul pasiv să aibă o calitate specială, respectiv să fie în stare vădită de vulnerabilitate.

D. Locul și timpul

Locul și timpul comiterii infrapecțiunii, în anumite cazuri, pot avea o relevanță deosebită atât în ceea ce privește existența infrapecțiunii, cât și sub aspectul individualizării sancțiunii de drept penal.

Astfel, potrivit doctrinei recente, „În cazul unor infrapecțiuni contra patrimoniului, locul poate constitui un element al conținutului de bază al infrapecțiunii [de exemplu, în cazul infrapecțiunii prevăzute în art. 235 alin. (1)] sau element circumstanțial în conținutul calificat al infrapecțiunii [de exemplu, art. 229 alin. (1) lit. a), art. 234 alin. (1) lit. e)].

⁹ *Ibidem*, p. 283.

De asemenea, timpul poate constitui un element al conținutului de bază al infracțiunii (de exemplu, art. 243 alin. (1) și (2) sau un element circumstanțial în conținutul calificat al unor infracțiuni [de exemplu, în cazul art. 229 alin. (1) lit. b), art. 234 alin. (1) lit. d)]¹⁰.

E. Latura obiectivă

Latura obiectivă în cazul infracțiunilor contra patrimoniului cuprinde elementul material, cerințe esențiale, urmarea imediată și legătura de cauzalitate.

Elementul material se realizează prin acțiuni sau inacțiuni distincte, prezentând o mare diversitate, determinată de modalitățile multiple prin care se poate aduce atingere valorilor sociale apărute.

Astfel, în cazul unor infracțiuni, elementul material se realizează printr-o singură acțiune care poate consta în: luare (în cazul furtului), ocupare abuzivă (tulburarea de posesie), pricinuirea de pagube unei persoane (gestiune frauduloasă) etc.

În cazul altor infracțiuni, elementul material se realizează prin acțiuni alternative, cum este cazul: infracțiunii de tâlhărie (furtul comis prin întrebuințarea de violențe sau amenințări), abuz de încredere în paguba creditorilor (acțiunea de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge), înșelăciune (inducerea în eroare prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau prin prezentarea ca mincinoasă a unei fapte adevărate) etc.

Alte infracțiuni contra patrimoniului „constituie o unitate materială și juridică (furtul, abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, înșelăciunea, însușirea bunului găsit, distrugerea simplă), în timp ce alte infracțiuni contra patrimoniului, deși constituie o unitate legală de infracțiune, din conținutul constitutiv al variantei tip ori al variantelor agravate al acestor infracțiuni fac parte și acțiuni incriminate distinct în legea penală (tâlhărie, piraterie, distrugere calificată, și din culpă)”¹¹.

În majoritatea cazurilor, infracțiunile ce fac parte din această grupă se comit prin acțiune, foarte rar prin inacțiune (însușirea bunului găsi sau ajuns din eroare la făptuitor și bancruta simplă).

De asemenea, „sunt infracțiuni contra patrimoniului la care, deși elementul material constă într-o acțiune, aceasta nu exclude posibilitatea unor acte omisive prin care să se realizeze acțiunea incriminată, săvârșite în condițiile art. 17 C. pen. (comisiune prin omisiune), cum ar fi gestiunea frauduloasă și distrugerea”¹².

În cazul unor infracțiuni contra patrimoniului, elementul material al laturii obiective se întregește cu anumite *cerințe esențiale*. Astfel de cerințe a căror existență determină existența infracțiunii, sunt: în cazul infracțiunii de furt este necesar constatarea existenței cerințelor esențiale care constau în existența unui bun mobil aflat în posesia sau detinerea altei persoane și lipsa consimțământului persoanei vătămate; în cazul infracțiunii de gestiune frauduloasă, acțiunea trebuie să existe cu ocazia administrării sau conservării bunului respectiv etc. În toate cazurile, constatarea inexistenței cerinței sau cerințelor esențiale din conținutul constitutiv al infracțiunii va conduce la constatarea inexistenței infracțiunii.

¹⁰ *Ibidem*, p. 283.

¹¹ *Ibidem*, p. 284.

¹² *Ibidem*, p. 285.

În cazul infracțiunilor contra patrimoniului, *urmarea imediată* diferă de la o infracțiune la alta, în raport cu valoarea socială apărută prin norma de incriminare.

Astfel, „la infracțiunea de tâlhărie, fiind o infracțiune complexă, distingem o urmare imediată proprie acțiunii principale, care constă în scoaterea bunului din stăpânirea persoanei care avea deținerea sau posesia bunului și punerea acesteia în imposibilitatea de a mai dispune ori de a se folosi de bunul respectiv, și o urmare proprie acțiunii adiacente, care presupune, de pildă, lovirea sau vătămarea corporală sau suprimarea vieții unei persoane; la infracțiunea de gestiune frauduloasă, urmarea imediată constă în modificarea situației de fapt a bunurilor din cauza comportării păgubitoare a făptuitorului; la infracțiunea de înșelăciune, urmarea imediată este crearea unei situații contrare celei anterioare, prin determinarea persoanei vătămate să adopte o hotărâre păgubitoare intereselor sale patrimoniale, hotărâre la care n-ar fi consimțit dacă ar fi cunoscut adevărul; infracțiunea de distrugere presupune schimbarea în rău a existenței sau a stării bunului; în cazul infracțiunii de tulburare în posesie, urmarea imediată, constă în modificarea ilicită a situației anterioare a imobilului”¹³.

Potrivit opiniei aceluiași autor, „În cazul infracțiunilor contra patrimoniului, urmarea imediată nu se confundă cu paguba sau cu alte consecințe civile ale faptelor. Aceste cerințe sunt și ele urmări, însă urmări subsecvente faptei, un fel de urmări ale urmărilor imediate. De existența urmărilor imediate este condiționată însăși existența infracțiunii, pe când consecințele subsecvente pot avea caracterul unui element circumstanțial al variantei agravate a infracțiunii contra patrimoniului”¹⁴.

Legătura de cauzalitate rezultă în cazul majorității infracțiunilor din acest grup *ex re*, „adică din însăși desfășurarea acțiunii sau inacțiunii, dată fiind aptitudinea cauzală indiscutabilă a acelor acțiuni (inacțiuni)”¹⁵.

În cazul altor infracțiuni legătura de cauzalitate trebuie stabilită în mod concret de către organele judiciare, deoarece inexistența acesteia va conduce la inexistența infracțiunii.

F. Latura subiectivă

Latura subiectivă cuprinde elementul subiectiv și uneori unele cerințe esențiale.

Elementul subiectiv al conținutului laturii subiective în cazul infracțiunilor contra patrimoniului îl constituie, în majoritatea cazurilor (cu excepția distrugerii din culpă), intenția, cu ambele forme (directă și indirectă).

În legătură cu *cerințele esențiale* în doctrina recentă se susține că „Latura subiectivă a unor infracțiuni contra patrimoniului, pe lângă elementul subiectiv, pretinde și o cerință esențială, și anume existența unui anumit scop. De exemplu: la infracțiunea de furt se cere ca acțiunea de luare să se realizeze în scopul însușirii pe nedrept a bunului sustras sau în scopul folosirii pe nedrept, dacă obiectul material îl constituie un vehicul sau un terminal de comunicații al altuia; în cazul tâlhăriei, acțiunea principală urmărește același scop ca la furt, iar la acțiunea secundară se cere ca aceasta să aibă loc în scopul realizării furtului sau pentru a păstra lucrul furat; la piraterie, acțiunea de capturare a unei nave aflate în marea

¹³ *Ibidem*, p. 285.

¹⁴ *Ibidem*, p. 285.

¹⁵ *Ibidem*, p. 285.

liberă să fie efectuată în scopul de a fi însușită încărcătura ei; la înșelăciune, inducerea în eroare trebuie să se facă în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, un folos material injust; la înșelăciunea privind asigurările, acțiunea incriminată se efectuează în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată; la deturnarea licitațiilor publice, fapta incriminată se săvârșește pentru a deturna prețul de adjudecare. La toate aceste infracțiuni, intenția fiind caracterizată și prin scopul urmărit de făptuitor, aceasta îi conferă caracterul de intenție calificată poziției subiective a autorului”¹⁶.

În doctrina română s-a insistat asupra faptului că „Dispozițiile din partea specială în care se menționează urmărirea unui scop trebuie să fie examinate însă cu multă atenție, fiindcă termenul scop are și în legea penală, ca și în vorbirea curentă, diferite accepțiuni. În accepțiunea strictă, prin scop se înțelege o finalitate ce se situează în afara infracțiunii, așa încât este suficient să se constate că acea finalitate a fost urmărită de către făptuitor, indiferent dacă s-a realizat sau nu, pentru ca intenția calificată să existe (exemplu: în cazul faptelor prevăzute în art. 155, 185 alin. 5, 208, 254 și altele). În accepțiunea largă, prin scop se poate înțelege un rezultat (exemplu: în cazul faptei prevăzută în art. 182 alin. 2) sau o destinație (exemplu: în cazul faptei din art. 157 alin. 1); în astfel de cazuri termenul scop trebuie să fie înțeles ca indicând o cerință esențială privind latura obiectivă și deci fără înrâurire asupra elementului subiectiv, cerință care trebuie să fie efectiv realizată pentru a întregi conținutul infracțiunii”¹⁷.

G. Forme, modalități, sancțiuni

Formele infracțiunilor. Actele pregătitoare deși posibile nu sunt incriminate; în anumite împrejurări pot fi considerate ca acte de complicitate anterioară, dacă au fost efectuate de o altă persoană decât autorul, și au fost folosite de autor la comiterea faptei incriminate.

Tentativa este posibilă și este sancționată în cazul majorității infracțiunilor, după cum urmează: furt, furt calificat, furtul în scop de folosință, tâlhăria, tâlhăria calificată, pirateria, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor [numai în cazul alin. (1)], bancruta frauduloasă, înșelăciunea, înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice, exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile, fraudă informatică, efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos, acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos și distrugerea [numai în cazul alin. (3) și alin. (4)].

Consumarea are loc „odată cu realizarea în fapta concretă a tuturor elementelor conținutului unei infracțiuni de această natură, inclusiv urmarea imediată cerință în norma de incriminare”¹⁸.

În cazul unor infracțiuni contra patrimoniului poate interveni și un moment al *epuizării*, moment care va coincide de fiecare dată cu momentul încetării prelungirii

¹⁶ *Ibidem*, p. 286.

¹⁷ Vintilă Dongoroz în Vintilă Dongoroz, (consultant științific, conducătorul și coordonatorul întregului volum), Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, *Explicațiile Teoretice ale Codului Penal Român, vol. III, Partea specială*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971, p. 12.

¹⁸ Ilie Pascu în George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iulia Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiliu, *op. cit.*, p. 286.

activității ilicite al autorului (în cazul infracțiunii continue) sau momentul în care este executată ultima acțiune componentă a infracțiunii continuate (în cazul infracțiunii continuate).

Infracțiunile ce fac parte din acest grup se prezintă sub forma unor modalități tip, agravate sau atenuate, precum și a unor modalități faptice diverse, specifice fiecărei infracțiuni.

Astfel, infracțiunea de furt prezintă o modalitate normativă tip prevăzută în dispozițiile art. 228 alin. (1), o modalitate normativă agravată care se va reține atunci când furtul a avut consecințe deosebit de grave (art. 256¹ C. pen.) și mai multe modalități normative faptice.

Infracțiunea de înșelăciune prezintă o modalitate normativă tip prevăzută în dispozițiile art. 244 alin. (1) C. pen., trei modalități normative agravate prevăzute în alin. (2) al art. 244 C. pen., o altă modalitate normativă agravată atunci când s-au produs consecințe deosebit de grave (art. 256¹ C. pen.) și mai multe modalități normative faptice.

Precizăm că aceste modalități de comitere a oricărei infracțiuni vor fi examinate de fiecare dată cu ocazia analizei fiecărei infracțiuni din acest grup.

Sancțiunile prevăzute de lege diferă de la o infracțiune la alta, limita minimă fiind de o lună sau amendă (în cazul infracțiunii de însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor), iar limita maximă de 18 ani (în cazul infracțiunii de tâlhărie sau piraterie urmată de moartea victimei).

Secțiunea a 4-a

Fapte care au produs consecințe deosebit de grave

Pe lângă alte lipsuri criticate în literatura de specialitate noul Cod penal nu a prevăzut sancționarea faptelor prin care s-au produs consecințe deosebit de grave, deși noțiunea în sine a fost menționată în dispozițiile legii.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 183 C. pen., prin *consecințe deosebit de grave* se înțelege o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.

În acest context, Înalta Curte de Casație și Justiție prin Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a pronunțat două decizii menite să asigure aplicarea unitară a legii de către instanțele de judecată în condițiile stabilirii valorii prejudiciului și în cazul infracțiunilor de furt și înșelăciune.

Astfel, prin Decizia nr. 12/2015¹⁹, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția a II-a penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept „dacă, în aplicarea art. 6 alin. (1) din Codul penal, cu privire la o pedeapsă definitivă pentru o infracțiune care a produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, pentru determinarea maximului special prevăzut de legea nouă urmează să se rețină cauza de majorare a pedepsei

¹⁹ Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2015.

prevăzută de art. 309 din Codul penal, chiar dacă prejudiciul produs prin respectiva infracțiune nu depășește pragul prevăzut de art. 183 din Codul penal”, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal”.

Prin Decizia nr. 30/2015²⁰, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel Brașov, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept: dacă, în situația unei infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat) comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, are loc dezincriminarea parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii, și a stabilit:

„În situația unei infracțiuni de înșelăciune comise sub imperiul Codului penal din 1969, care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de consecințe deosebit de grave în Codul penal nu produce efectele prevăzute de art. 4 din Codul penal și nici cele prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune”.

Prin adoptarea O.U.G. nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (10) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară²¹, printre alte modificări și completări, în cadrul Titlului II din Codul penal, a fost introdus un nou capitol, respectiv Capitolul VI cu denumirea marginală „*Infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave*”.

Capitolul nou introdus prevede un singur articol, respectiv art. 256¹ cu denumirea marginală „*Faptele care au produs consecințe deosebit de grave*”, potrivit căruia, „*Dacă faptele prevăzute la art. 228, 229, 233, 234, 235, 239, 242, 244, 245, 247, art. 249-251 au produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege se majorează cu jumătate.*”

Infracțiunile la care se face trimitere sunt: furtul, (art. 228), furtul calificat (art. 229), tâlhăria (art. 233), tâlhăria calificată (art. 234), pirateria (art. 235), abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239), gestiunea frauduloasă (art. 242), înșelăciunea (art. 244), înșelăciunea privind asigurările (art. 245), exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247), fraudă informatică (art. 249), efectuarea unor operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250) și acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos (art. 251).

²⁰ Publicată în M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016.

²¹ Publicată în M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016.